

11. Levada Ju. S. «Chelovek sovetskij»: problema rekonstrukcii ishodnyh form / Ju. A. Levada // Monitoring obshchestvennogo mnenija: jekonomicheskie i social'nye peremeny. – 2001. – Vyp.2.

12. Rybakov S. Ju. Duhovnye processy i tendencii v sisteme sovetskogo obrazovaniya v period 30–90 gg. XX stoletija / S. Ju. Rybakov // Teorija i praktika obshchestvennogo razvitija. – 2014. – №13. – S.81.

13. Kurajev A. Radjans'ka vyshha osvita jak al'ternativnyj konstrukt zahidnij universytets'kij paradygmi [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.edu.trends.info/soviet-higher-ed/>

14. Andrijushhenko V. P. Rozdumy pro osvitu: Statti, narysy, interv'ju / V. P. Andrijushhenko. – K.: Znannya Ukrain'ny, 2004.

Vdovychenko E. V., Ph. D. in History, Assistant Professor of the Philosophy and social-humanitarian disciplines Department of the Kherson State Agricultural University (Ukraine, Kherson), Evgenydv82@meta.ua

The problem of overcoming post-soviet atavisms in the system of higher education in Ukraine

The article is devoted to the negative aspects of the influence of Soviet ideology on the system of higher education in Ukraine. The focus is on the fact that in our country the realization of the national ideas of the Soviet Union continues. Until now, a number of aspects of the socialist past of Ukrainian higher education remain dominant and lead to problems of Ukraine in its civilizational definition. There was an objective contradiction between the need to bring the system of higher education in line with the signs of post-industrial culture, the rule of a rational paradigm and the final elimination of the influence of «communism», which exhausted its cultural and socio-economic adequacy. Having condemned the communist ideology and all its attributes and symbols, we left a huge number of shortcomings under the guise of a modern Ukrainian higher school.

It becomes necessary to create and implement such models of higher education that would ensure the training of professionals who are able to work in a team and assume responsibility in critical situations that have the competencies necessary for non-standard thinking and the search for innovative methods for solving pressing problems.

Keywords: higher education, the Soviet Union, communism, society, ideology, isolation, fear.

* * *

УДК 130.122:37.013

Великодна Є. М.,
доцент кафедри виховання та культури здоров'я,
Комунальний вищий навчальний заклад
«Дніпропетровський обласний інститут
підприємств педагогічної освіти»
(Україна, Дніпро), iprojane@gmail.com

ДУХОВНЕ ЗДОРОВ'Я У МЕДІА-КУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНЯ ПРОБЛЕМА

Розглянуті питання забезпечення духовного здоров'я людини в умовах становлення віртуального культурно-освітнього середовища та медіакультури. На основі використання системної та компаративістської методології, поєднання підходів соціальної філософії, медіа-філософії та філософії освіти розкрито малодосліджений аспект проблеми, пов'язаний з визначенням методологічних засад розгляду та конкретних особливостей медіа-освітнього впливу на особистість в умовах інформаційного суспільства. Показано роль медіа-освіти у забезпеченні духовного здоров'я людини в умовах домінування мас-медіа. Обґрунтовано пріоритетність медіа-освіти як механізму попередження маніпулятивних впливів на людину у віртуальному просторі.

Ключові слова: філософія освіти, особистість, віртуальний простір, медіа-освіта, інформаційне суспільство, духовне здоров'я.

Медіа-освіта виконує унікальну функцію – вона покликана розвивати нове покоління людей, здатних до активного, творчого й усвідомленого життя у сучасному інформаційному суспільстві. Медіа-освіта допомагає людям спілкуватися із засобами масової інформації під критичним кутом зору, з розумінням значимості медійної інформації в їхньому житті, дотримуватися усвідомленої й виправданої дистанції стосовно поп-культури й чинити опір «екранним»

і «друкованим» маніпуляціям. Із цього погляду сам факт ігнорування медіа-освітньої підготовки освітніх суб'єктів слід розглядати як антигуманний і такий, який наносити шкоду їхньому розвитку та здоров'ю. Потрібно вказати і на превентивно-освітню функцію медіа-освіти, оскільки це не просто освіта через засоби масової комунікації, головна її мета полягає у тому, щоб формувати критичне ставлення до медійної інформації, перетворення підростаючого покоління в креативного медіа-користувача.

Проблема розвитку медіа-освіти, медіа-культури у контексті захисту людини та її здоров'я від негативного впливу медійно-інформаційного простору все більше актуалізується. Дана проблема розглядається у роботах таких авторів як Є. Архіпова, О. Бурім, Л. Іванова, В. Хасьянов та інших вітчизняних і зарубіжних авторів. Загалом утверджується роль медіа-освіти як ключового ресурсу забезпечення духовного здоров'я людини у інформаційному суспільстві. Ми розділяємо точку зору Л. А. Іванової, яка відзначає, що у ситуації інформаційного забруднення соціокультурного простору, неупорядкованого, несистематизованого потоку інформації що обрушується на людину, її внутрішній світ зазнає самокорегування і навколишня реальність усе більшою мірою стає віртуальною, набуває штучного та викривленого характеру [5, с. 40]. У зв'язку із цим необхідно вибрати таку стратегію, щоб прірва між медіа – і освітнім просторами не збільшувалася, долалася їхня роз'єднаність. У силу розширення впливу й авторитету медіа-освіти сьогодні має бути частиною безперервної освіти, починаючи з дошкільної і завершуючись післядипломним навчанням, тобто маєтись на увазі безперервний розвиток особистості. Разом з тим відсутні системні обґрунтування ролі медіа-освіти як чинника формування духовного здоров'я особистості.

Мета дослідження. Найбільш важливою складовою медіа-освіти у контексті забезпечення здоров'я особистості є формування ціннісних орієнтирів освітньої діяльності як основи духовного здоров'я. Медіа-освіта як система формування цінностей в умовах становлення медійно-інформаційного освітнього простору орієнтована на забезпечення розвивальної та захисної функцій у їх тісній взаємозалежності. Розвивальна спрямована на створення умов для духовного розвитку суб'єктів освіти, стимулювання позитивних змін у їхньому особистісному розвитку (у розвитку розуму, культури почуттів, самостійності), підтримку процесів самовираження їх здатностей. Захисна спрямована на підвищення рівня соціальної захищеності суб'єктів освіти в умовах деструктивних тенденцій у суспільстві, на нейтралізацію впливу негативних факторів медіа [1, с. 5].

У основі забезпечення духовного здоров'я особистості медіа-освітою лежить кілька фундаментальних цінностей. Передусім це формування духовності як родового визначення способу життя, вираженого у прагненні до пізнання світу й насамперед самого себе, у пошуках і відкритті самоцінного, очевидного й необхідного сенсу життя, у самозбагненні, самовдосконаленні, у прагненні знайти відповіді на «вічні питання» буття – про облаштування світу, душу людини, життя й смерть, істину, добро і зло. Важливе значення має осягнення людиною сенсу життя, основного змісту

всієї своєї діяльності, що визначає її місце й значення у світі й надає її життю цінність [2, с. 199].

Розвиток інтелектуальних здатностей забезпечує людині можливість досягнення й використання знань про світ і душу людини, здатність планувати свою діяльність, прогнозувати хід подій. Виховання культури почуттів лежить в основі прагнення до вільного єднання особистості з навколишнім світом, її моральної спрямованості; здатності вирішення проблем без агресії і заподіяння шкоди, установлення гармонії між людиною і світом, уміння служити загальнокорисній справі. Формування самостійності визначає здатність до власного обґрунтованого вибору в умовах вільного індивідуального волевиявлення. Гуманізм як цінність забезпечує орієнтацію на самоцінність людини як особистості, її права на свободу, щастя, розвиток і прояв усіх здатностей; визнання блага людини критерієм оцінки соціальних явищ, а принципів рівності, справедливості, людяності – бажаною нормою відносин у суспільстві.

Медіа–освіта як механізм забезпечення духовного здоров'я орієнтується на систему дихотомічного протиставлення цінностей, що формують медіа–культуру особистості. До найважливіших слід віднести вироблення наступних установок: людина – не вузький професіонал, що цікавиться лише своєю сферою діяльності, а різнобічно розвинена особистість із інтегрованим, цілісним сприйняттям і усвідомленням світу; людина – не прагматик, для якого важлива негайна користь, а духовна особистість, що бере на себе відповідальність перед нащадками і усвідомлює пріоритет культури перед прогресом; людина – не індивідуаліст, стурбований головним чином проблемами власного виживання і благополуччя, а особистість, відкрита іншим людям, що співпереживає їхнім прикростям і радостям; людина – не безвідповідальний виконавець, що звик жити у системі заборон, а відповідальна особистість, здатна аналізувати, оптимізувати, генерувати варіанти, ухвалювати рішення в умовах невизначеності.

Зі сказаного достатньо очевидно, що за соціокультурно–ціннісним змістом формування духовного здоров'я засобами медіа–освіти визначається в межах традиційного розуміння духовно–морального виховання. Однак є певні відмінності як у змісті, так і у формах культивування духовності в умовах відкритого медійно–інформаційного освітнього простору. Як указують дослідники А. І. Галицька й І. В. Метлик, у межах класичного освітньо–виховного процесу програми духовно–морального виховання реалізуються у формі виховання морально–етичного, що представляє собою певну суму знань, і більш доречно у цьому випадку говорити про етичну освіту як про навчання [3]. Вона формує світогляд особистості у певному заданому напрямі у відповідності зі змістом програм та підручників, що сьогодні характеризується значною мірою як насилля над процесом формування особистісного духовного світу і явно не відповідає принципу відкритості освітнього простору. Формування духовного здоров'я пов'язане з свідомим прилученням до певної системи поглядів на світ. Відповідно медіа–освіта орієнтується не на трансляцію готових «моральних абсолютів», а на моделювання певних

ситуацій, у яких в особистості виникає необхідність самовизначення стосовно основних цінностей і принципів реалізації цих цінностей у житті.

Як результат такого самовизначення в особистості формується моральність як «спосіб духовно–практичного (когнітивно–значеннєвого, емоційно–ціннісного, регуляторно–вольового) освоєння зовнішнього і свого внутрішнього світу, що проявляється у ціннісно–значеннєвих, особистісно значимих, творчо–відповідальних ставленнях до дійсності за допомогою просоціальних думок, почуттів, учинків» [8, с. 142]. При цьому під просоціальністю розуміється спрямованість особистості на інших людей, виражене й усвідомлюване прагнення робити вчинки, спрямовані на благо суспільства, її творча активність у відношенні до себе й навколишнього світу.

Сама медіа–освітня діяльність з формування ціннісних основ духовного здоров'я містить у собі три етапи використання зразків, заданих у культурі для стимулювання самостійного пошуку при оформленні особистісної картини світу. По–перше, це введення уявлення про споконвічну духовність світу, про те, що світ не обмежений законами сучасного соціуму, а дійсний зміст людського життя слід шукати за межами соціальних рамок і за межами самого життя. По–друге, створення умов для самовизначення особистості стосовно центральних цінностей і способів їх практичної реалізації. По–третє, створення умов для самостійного формування особистістю свого світогляду на неспотворених медійно–інформаційним простором засадах, а також створення умов для свідомого самовизначення стосовно основних цінностей і можливостей їх практичної реалізації.

Що стосується картини світу як результату інтеріоризації духовних цінностей, то у медіа–освіті вона теж має свою специфіку. У культурі медійно–інформаційного суспільства, сутнісними рисами якої є варіативність, множинність, фрагментизація, поняття картини світу втратило інтегративний, універсальний зміст: будь–яка картина, по–перше, відображає лише фрагмент дійсності; по–друге, представляє певний, ракурсний погляд на цей фрагмент, тобто особливий спосіб бачення. Тому будь–яка картина світу має пояснючу силу тільки для конкретного фрагмента дійсності і певного ракурсу сприйняття цієї дійсності. У зв'язку із цим картина світу буде для кожного суб'єкта завжди залишатися незакінченим, незавершеним семіотико–віртуальним зображенням. Навіть така широко інтерпретована картина, як інформаційно–медійна, у сучасній ситуації не виконує інтегративні функції.

Загалом слід констатувати, що вплив наукових теорій на формування картин світу, продукованих засобами масової інформації й мистецтвом, слабшає. Функції науки у даному процесі все більшою мірою виконує повсякденність. У сучасній парадигмі культури складається ситуація відсутності привілейованих концептостворюючих феноменів, різні картини світу отримують рівнозначний статус, доповнюючи одна одну. У цій ситуації інтегративну функцію виконує життєвий світ, що містить сукупність значень і змістів, загальних для всіх представників даної культури.

Медіа–освітня методологія ґрунтується на визнанні того, що співіснування різних картин світу, сформованих

у процесі масової комунікації, стає реалією. Ці різні картини відповідно до принципу додатковості корелюють у процесі сприйняття дійсності і, представляючи ракурсні погляди на те саме явище, дозволяють сприймаючому суб'єктові наблизитися до його сутності. «При описі процесів масової комунікації як процесів конструювання реальності методологічні протиріччя, пов'язані з розрізненням «правильної» і «неправильної» версії цього опису, виникають тільки в рамках позитивістської парадигми, однак ці протиріччя знімаються в рамках феноменологічного підходу, оскільки соціальна феноменологія виходить із тези про множинність реальностей, кожна з яких конструюється у відповідності зі своїм особливим когнітивним стилем», – вказує дослідниця Є. Єжова [4, с. 134]. Однією з особливостей медіа-освітньої діяльності з забезпечення духовного здоров'я є врахування в освітньому процесі довготривалих наслідків впливу медіа-культури, що опосередковується спілкуванням з однолітками, які мають такі ж захоплення й у такий спосіб стають об'єктами особистісного й поведінкового наслідування.

У цілому дослідники вважають, що «при ефективному використанні засобів медіа-освіти, навіть протягом порівняно короткого проміжку часу, ми можемо говорити про формування просоціальної особистості, тому що увага акцентується на довготривалих наслідках впливу на особистість: після ряду послідовно проведених заходів у дітей і молодих людей відбувається осмислення власної життєвої позиції, починає мінятися картина світу, з'являється можливість усвідомленої побудови світогляду на моральних засадах» [7, с. 146].

Найважливіша роль медіа-освіти як інструменту забезпечення здоров'я особистості у медіа-інформаційному просторі полягає у формуванні культури навчання і практичної діяльності у вказаному просторі. Медіа та комп'ютерні технології відкривають практично необмежені можливості для зростання ефективності освітнього процесу. Наприклад, уже сьогодні людина, що вміє працювати на комп'ютері, має можливість прочитувати в день по 8 книг, обсягом в 300 сторінок кожна, за рахунок представлення комп'ютером інформації у зручній для сприйняття графічній або звуковій формі, швидкості читання, вибору й «сервування» інформації [6, с. 125].

Отже, інформаційні технології займають нині центральне місце у процесі інтелектуалізації суспільства, розвитку систем освіти і культури. Практично у всіх передових країнах комп'ютерна й телевізійна техніка, телекомунікаційне устаткування, навчальні програми й інформація на електронних носіях, а також мультимедіа-технології стають звичними не тільки у вищих навчальних закладах, але й у звичайних школах. Використання інформаційних технологій є досить ефективним методом і для систем самоосвіти, продовженого навчання, систем підвищення кваліфікації й перепідготовки кадрів. З появою Інтернету і завдяки інтенсивному освоєнню можливостей інформаційних технологій сучасна система освіти вступила у нову фазу свого розвитку – становлення й розвитку так званого інформаційно-культурологічного середовища як способу життя. За таких умов центральною проблемою

є формування медіа-інформаційної культури освітньої діяльності у цьому середовищі, яка забезпечує здоров'язберігаючі форми його освоєння для кожного суб'єкта освітньої діяльності.

Медіа-інформаційну культуру доцільно визначити у межах синтезу культурологічного та інформаційного підходів. У межах культурологічного підходу вона розглядається як спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві, як складова процесу формування культури людства. У межах інформаційного підходу більшість визначень має на увазі сукупність знань, умінь і навичок пошуку, відбору, аналізу інформації, тобто всього того, що включається в інформаційну діяльність. Поєднуючи ці підходи, медіа-інформаційну культуру доцільно розглядати як складову людської культури в цілому, яка в умовах інформаційного суспільства пронизує всю культуру, забезпечуючи її логічну цілісність.

Висновки. Саме тому, необхідність конструктивного використання сенсоутворюючого впливу медіа-інформаційного простору визначає пріоритетне становище медіа-освіти як чинника забезпечення духовного здоров'я особистості. Медіа-освіта як система формування цінностей орієнтована на забезпечення розвивальної та захисної функцій у їх тісній взаємозалежності. Потрібно вказати і на превентивно-освітню функцію медіа-освіти, оскільки головна її мета полягає у тому, щоб формувати критичне ставлення до медіа-інформації і на основі превентивної її деструктивного впливу забезпечити становлення просоціальної особистості. Одним з ключових напрямів медіа-освіти, що визначає її роль як фактора забезпечення здоров'я особистості, є формування критичного мислення. Медіа-критичний аспект освіти спрямований передусім на забезпечення здоров'язберігаючого потенціалу медіа-інформаційного простору, оскільки його основним предметом є зміцнення здорового психологічного й морального клімату в соціумі. Саме з цим аспектом медіа-освітньої діяльності пов'язані перспективи її виходу за межі формальних освітніх інститутів і набуття просторового виміру.

Список використаних джерел

1. Архипова Є. О. Гуманітарна освіта як засіб протидії негативним інформаційним впливам / Є. О. Архипова // Вісн. Нац. техн. ун-ту України «КПІ». Сер. Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2015. – №1. – С.3–9.
2. Бурім О. В. Подолання деструктивних медіа-впливів на формування особистості засобами медіа-освіти / О. В. Бурім // Освіта на Луганщині. – 2011. – №2. – С.198–202.
3. Галицкая И. А. Понятие «духовно-нравственное воспитание» в современной педагогической теории и практике [Текст] / И. А. Галицкая, И. В. Метлик // Педагогіка. – 2009. – №10. – С.36–45.
4. Єжова Е. Н. Картины мира в СМИ: типология, функциональность, каналы трансляции / Е. Н. Єжова // Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Филология. Журналистика. – 2011. – №1. – С.132–135.
5. Иванова Л. А. Коадаптация медиа и образовательного пространства – залог успешного решения проблемы пространственной лакунарности в высшем профессиональном образовании [Текст] / Л. А. Иванова // Вестник Якутского государственного университета. – Якутск, 2009. – Т.6. – №2 (апрель–июнь). – С.38–44.
6. Семилетко Л. В. Информационно-культурологическая составляющая медиаобразования / Л. В. Семилетко // Вестник Череповецкого государственного университета. – 2012. – Т.2. – №4. – С.124–127.

7. Хасьянов В. Б. Духовно–нравственное воспитание молодежи с использованием средств медиаобразования / В. Б. Хасьянов // Научно–педагогический журнал Восточной Сибири Magister Dixit. – 2011. – №4. – С.142–148.

8. Черникова Т. В. Инновационный подход к воспитанию духовно–нравственной культуры личности школьника [Текст] / Т. В. Черникова, К. В. Зелинский // Известия Волгоградского государственного педагогического университета. – 2009. – №6. – С.141–146.

References

1. Arhypova Je. O. Gumanitarna osvita jak zasib protydii' negatyvnyv informacijnym vplyvam / Je. O. Arhypova // Visn. Nac. tehn. un–tu Ukraїny «KPI». Ser. Filosofija. Psihologija. Pedagogika. – 2015. – №1. – S.3–9.

2. Burim O. V. Podolannja destruktivnyh media–vplyviv na formuvannja osobystosti zasobamy media–osvity / O. V. Burim // Osvita na Luganshyni. – 2011. – №2. – S.198–202.

3. Galickaja I. A. Ponjatje «duhovno–nравstvennoe vospitanie» v sovremennoj pedagogicheskoj teorii i praktike [Tekst] / I. A. Galickaja, I. V. Metlik // Pedagogika. – 2009. – №10. – S.36–45.

4. Ezhova E. N. Kartiny mira v SMI: tipologija, funkcional'nost', kanaly transljacji / E. N. Ezhova // Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija: Filologija. Zhurnalistika. – 2011. – №1. – S.132–135.

5. Ivanova L. A. Koadaptacija media i obrazovatel'nogo prostranstva – zalog uspešnogo reshenija problemy prostranstvennoj lakynapnosti v vysshem professional'nom obrazovanii [Tekst] / L. A. Ivanova // Vestnik Jakutskogo gosudarstvennogo universiteta. – Jakutsk, 2009. – T.6. – №2 (aprel'–ijun'). – С.38–44.

6. Semiletenko L. V. Informacionno–kul'turologicheskaja sostavljajushhaja mediaobrazovanija / L. V. Semiletenko // Vestnik Cherepoveckogo gosudarstvennogo universiteta. – 2012. – T.2. – №4. – S.124–127.

7. Has'janov V. B. Duhovno–nравstvennoe vospitanie molodezhi s ispol'zovaniem sredstv mediaobrazovanija / V. B. Has'janov // Nauchno–pedagogicheskij zhurnal Vostochnoj Sibiri Magister Dixit. – 2011. – №4. – S.142–148.

8. Chernikova T. V. Innovacionnyj podhod k vospitaniju duhovno–nравstvennoj kul'tury lichnosti shkol'nika [Tekst] / T. V. Chernikova, K. V. Zelinskij // Izvestija Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta. – 2009. – №6. – S.141–146.

Velicodna Y. M., docent of department of education and health culture of Dnipropetrovsk Regional Institute of Postgraduate Education (Ukraine, Dnipro), ippojane@gmail.com

Spiritual health in the media–cultural environment as a philosophical–educational problem

The article deals with issues of spiritual health in conditions of virtual cultural and educational environment and media culture. On the basis of systematic and comparative methodologies, approaches combining social philosophy, media philosophy and philosophy of education reveals unexplored aspect of the problems associated with the definition of methodological principles and consider the specific characteristics of the media–educational impact on the individual in the information society. Its showing the role of media education in providing spiritual health in terms of domination of the media. Its grounded priority of media education as a mechanism for preventing manipulative influences on a person in the virtual space.

Keywords: philosophy of education, personality, virtual space, media education, information society, spiritual health.

***

УДК 172.1

Дроботенко М. О., кандидат філософських наук, докторант кафедри філософії, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди (Україна, Харків), Marushka85@i.ua

УЧИТЕЛЬ ЯК ОСВІТНІЙ ФІЛОСОФ

У зв'язку з освітніми реформами та змінами навчальних планів актуалізується роль учителів як освітніх філософів. У статті розглядаються концепції учителя як дослідника та рефлексивного учителя. Філософська рефлексія щодо означеної проблеми пов'язана з численними дискусіями: кого можна назвати вчителем–дослідником, або рефлексивним учителем, якими

є його принципові характеристики, якими є характер та властивості їхніх досліджень, які умови передбачені або необхідні для здійснення дослідження учителями загальноосвітніх шкіл. Учитель як виробник знань, його дослідження та діяльність є своєрідним діалогом у визначених освітніх контекстах. Учителі як окремі суб'єкти мають прерогативу експерименту через категорію гіпотез, які є частиною їх навчальної практики, на основі якої вони можуть (і повинні) створювати власні освітні теорії. Спосіб буття учителя–освітнього філософа з акцентом на вирішення проблем практики контекстуальний, пов'язаний з відображенням власної професійної практики.

Ключові слова: навчальний план, учитель, учитель як дослідник, рефлексивний практик, учитель як освітній філософ, педагогічні принципи.

У багатьох країнах світу нині відбуваються численні реформи освітньої системи, змін зазнають не тільки організаційні форми, а й навчальні плани. Останні містять у собі набагато більше ніж зміст навчальної програми. Вони являють собою певний конструкт, опис того, що викладатиметься у закладах освіти і що виражає смисли того, чим є освіта та виховання, цінності та орієнтири розвитку. Ці документи покликані забезпечувати спадкоємність між класами та предметними сферами; направляти учителів у плануванні освітнього процесу, освітніх та виховних заходів; слугувати критерієм засвоєння навчальної програми. У той час як первинна розробка навчальних планів займає декілька років, їх істинне значення зазнає постійного винайдення і відкриття у процесі практичної реалізації, щоб зберегти їх ефективність та релевантність соціально–культурним запитам. Це актуалізує роль учителів як освітніх філософів та їх вплив на філософію навчального плану.

Магауйр зазначає, що учитель може поставати у декількох ролях: «учитель реконструйований як практична людина, виконавець, не мислитель, менеджер, а не науковець, ... виконавець навчальної програми, ... який реалізує політику інших людей», проте позиція учителя як освітнього філософа по–новому визначає його професійну ідентичність [1, с. 119]. Участь учителів в осмисленні філософії навчального плану є творчою самостійною роботою, яка залучає практикуючих учителів у процес перегляду їхнього освітнього досвіду та практичної діяльності і створює нові можливості для розвитку як навчального плану, так і перетворення професійного розвитку. Учитель як освітній філософ здатен розглядати проблему виходячи з практичних проблем, а не з теоретичних, його проблеми контекстуальні, а не теоретичні. Спосіб буття учителя–освітнього філософа з акцентом на вирішення проблем практики контекстуальний, пов'язаний з відображенням власної професійної практики. Контексті проблеми практики визначаються індивідуально або на місцях, тоді як теоретичні питання виникають від теми, загадки, що знайдені у дослідницькій літературі [2]. «Учителі можуть досліджувати будь–яку кількість питань у своїх професійній практиці. Вони можуть мати неперевірені або чіткі концептуальні теорії про дещо; вони просто хочуть змінити статус–кво; вони можуть хотіти вивчати взаємодію між людьми, або реагувати на надані або обмежені ресурси на робочому місці; вони можуть досліджувати характер роботи; і/або виклики, з якими стикаються у власній діяльності. Це широкий спектр питань, і кожен може реагувати на скромні або досить широкі дослідження у залежності від контексту» [3, с. 35].

Варто розглянути природу двох концепцій: учитель як дослідник [4] та рефлексивний учитель [10] (the